

Aleksander Chmiel

"Prawo skarbowe", Feliks Prusak,
Witold Świda, Warszawa 1989 :
[recenzja]

Palestra 35/5-7(401-403), 77-78

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Feliks P r u s a k, Witold Ś w i d a: Prawo skarbowe

Warszawa 1989, str. 186.

W przedmowie Autorzy określają swe opracowanie jako podręcznik. Ponieważ jest to tytuł dotowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej należy wnosić, iż ma on służyć studentom prawa bądź administracji. Uważam, że podręcznik ten może być także wykorzystany w szkoleniu aplikantów, choćby z uwagi na bogactwo przytoczonej literatury i orzeczeń Sądu Najwyższego.

Ze względu na walory dydaktyczne podręcznik ten jest niewątpliwie publikacją znaczącą. Ujmuje bowiem problematykę prawa karnego skarbowego całościowo, przedstawia nie tylko aspekty materialne tej dziedziny prawa, lecz także procedurę oraz sprawy związane z wykonywaniem orzeczeń sądowych czy organów finansowych.

Prawo karne skarbowe powinno być wykładane jednocześnie z prawem podatkowym, celnym oraz dewizowym. Tylko wówczas bowiem omawiany tu podręcznik spełni swą rolę, ułatwiając zrozumienie tak istotnej dla gospodarki dziedziny prawa karnego. Bez znajomości prawa finansowego lektura tego podręcznika może pozostawić pewien niedosyt. Niemniej słusznie chyba Autorzy skupili się na przedstawieniu problematyki prawa karnego skarbowego, nie wnikając w inne działy prawa - przede wszystkim w prawo finansowe. Ustawy podatkowe, celne itp. zmieniają się bowiem bardzo często. Ze względu na długotrwałość cyklu wydawniczego każde opracowanie dotyczące tych kwestii w chwili jego ukazania się w sprzedaży byłoby nieaktualne. Bardzo dobrze więc się stało, iż Autorzy ograniczyli się do przy-

toczenia obowiązujących w tym zakresie aktów prawnych (dziś już zresztą nieaktualnych).

Podręcznik winien przekazywać stanowiska różnych „szkół” czy nawet konkretnych osób; odesłanie do poszczególnych opracowań w przypisach, tak jak to czynią Autorzy, jest, moim zdaniem, niewystarczające. Przy tym osoba legitymująca się słabą znajomością prawa karnego skarbowego będzie miała duże trudności w ustaleniu jakie poglądy na poszczególne instytucje oni prezentują.

W opracowaniu ograniczono się tylko do przedstawienia obowiązującego stanu prawnego, brak jest porównań z instytucjami wypracowanymi przez inne systemy prawne opierające się na odmiennych zasadach niż prawo socjalistyczne. Nie ma też informacji o rozwiązaniach przyjętych przez poprzednio obowiązującą ustawę (z 13.IV.1960 r.), ani o prawie karnym skarbowym II Rzeczypospolitej. Oczywiście, akty te mają dziś znaczenie li tylko historyczne, niemniej w opracowaniu o charakterze podręcznikowym nie należało uchylać się od krótkiej choćby ich charakterystyki.

Autorzy koncentrują się na objaśnieniach treści obowiązujących przepisów, nazbyt zawężając zakres swojej pracy. Powołują się wprawdzie na orzeczenia dotyczące poprzednich ustaw (str. 19), ale bez bliższego ich omówienia. Podręcznik natomiast powinien zawierać niezbędne kompendium wiedzy z danej dziedziny.

Zbyt wiele miejsca poświęcono, moim zdaniem, wyliczaniu co i jak jest karane (np. str. 47, 81 itd.); nie zwiększa to

umiejętności rozumienia przez studentów zasad tej dziedziny prawa, nie ma to wielkiego praktycznego zastosowania.

Autorzy posługują się pojęciem „czyny karalne” na określenie przestępstw i wykroczeń skarbowych (str. 9). Termin ten ma jednak w dogmatyce prawa i w jego przepisach jednoznaczny zakres - użyty został w art. 1 §1 pkt 2 i art. 1 §2 pkt 2 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich z 26 listopada 1982 r. (Dz.U. Nr 35, poz. 228 z 1982 r.) Nie ma chyba potrzeby tworzenia nowych bytów, szczególnie w sytuacji, gdy dany termin ma już inny ustalony ustawowo zakres (zasada „brzytwy Ockhama”), gdyż może to prowadzić do wielu nieporozumień.

Zbyt mało - moim zdaniem - zamieszczono w podręczniku przykładów, a przecież to one właśnie pozwalają często zrozumieć sens abstrakcyjnie sformułowanego przepisu, ułatwiając tym samym lepsze przyswojenie materiału.

Poszczególne zagadnienia prawa karnego skarbowego omówiono w sposób bardzo syntetyczny i wyczerpujący. Sprzyja temu układ podręcznika. Podział materiału jest bardzo przejrzysty, a poszczególne problemy analizowane są często w kontekście odpowiednich przepisów prawa karnego powszechnego (materialnego i procesowego). Autorzy przyjęli założenie, iż osoby korzystające z ich podręcznika znają już podstawowe

instytucje prawa karnego, dlatego nie wglębiają się w szczegółowe ich omawianie (np. teorie winy, czynu itp.). Jest to założenie słuszne, które pozwoliło na uniknięcie powtórzeń i na uwypuklenie odmienności prawa karnego skarbowego, odróżniających tę dziedzinę prawa od prawa materialnego i procedury karnej. Z tych to przyczyn podręcznik może służyć również pracownikom organów finansowych (urzędów skarbowych, celnych).

Zbyt słabo natomiast zaakcentowane zostały, moim zdaniem, krytyczne oceny rozwiązań przyjętych przez obowiązującą ustawę karną skarbową. Można nawet odnieść wrażenie, iż wszystkie one są przez Autorów akceptowane.

Przedstawione tu uwagi krytyczne w niczym nie umniejszają wartości omawianego opracowania. Książka stanowi pozycję interesującą i ważną. Jej zaletą jest całościowe ujęcie problematyki prawa karnego skarbowego, w zakresie w jakim ona może być przydatna zarówno studentowi prawa, jak i prawnikowi - praktykowi. Sprzyja temu układ pracy, interesujące ujęcie analizowanych zagadnień, a także nowoczesne i przystępne ich przedstawienie. Nie sposób też nie wspomnieć o bardzo bogatej bibliografii wykorzystanej w tym podręczniku.

dr Aleksander Chmiel